

КРИТИЧКО БИБЛИОТЕКАРСТВО КАО АКАДЕМСКИ ПОДУХВАТ¹

Ијан Бејлин (Ian Beilin)
Универзитет Колумбија,
Њујорк

УДК: 026/027:316.66
021.1
303:02

УВОД: КРИТИЧКО БИБЛИОТЕКАРСТВО И АКАДЕМСКА СРЕДИНА

Тони Самек (*Toni Samek*) дефинисала је критичко библиотекарство као „међународни покрет библиотечко-информационих радника који сматрају да су добробит људи и људска права изнад других професионалних обзира”.² Ово је само један од више могућих одређења појма критичког библиотекарства, али је посебно снажан јер обухвата све профиле библиотечких радника и упућује на обзире важније од строго професионалних. Такође, избегава се језик који експлицитно повезује дефиницију са одређеним пољем библиотекарства. У овом раду прихваћена је дефиниција Самекове, док се уједно тежи бољем разумевању зашто скуп дискурса и пракси који смо назвали „критичко библиотекарство” није лако

¹ Наслов оригинала: Ian Beilin, “Critical Librarianship as an Academic Pursuit”, in: *The Politics of Theory and the Practice of Critical Librarianship*, editors Karen P. Nicholson, Maura Seale (Sacramento: Library Juice Press, 2018), 195–210. — прим. прев.

² “Critical Librarianship: An Interview with Toni Samek”, *The (unofficial) bcla intellectual freedom committee blog*, 13. 11. 2007, <https://bclaifc.wordpress.com/2007/11/13/critical-librarianship-an-interview-with-toni-samek/>

усагласити. Заједници библиотекара и/или научника из области библиотечно-информационих наука је тешко да се усагласи око основних или карактеристичних елемената критичког библиотекарства. То делимично произилази из чињенице да су теорије које нам говоре о критичком библиотекарству разноврсне и понекад међусобно супротстављене у погледу својих претпоставки и гледишта. Ипак, у овим расправама неки често навођени концепти, појмови, теоретичари, писци и књиге појављују се много више од других.³ Многи од њих су директно или индиректно повезани са академском средином или су у великој мери утицали на људе који тамо раде. То је довело до снажне повезаности критичког библиотекарства са академским окружењем и високошколским библиотекарством, упркос широј слици као што је код Самекове, и чињеници да су многи библиотекари јавних, школских и специјалних библиотека, архивисти и други, подједнако ангажовани на истим проблемима и пројектима.

Још један разлог за очигледну академску склоност данашњег критичког библиотекарства јесте пажња која му се посвећује у академској библиотечној заједници.⁴ Овај однос се може посматрати као природан у неким аспектима, будући да је близина научним радницима и студентима који истражују теме расе, рода, класе и сексуалности у академској средини могла навести библиотекаре да се баве овим питањима у оквиру научних или других писањих радова. Други фактори такође могу играти улогу, попут ангажовања и интересовања високошколских библиотекара за теме и проблеме које уопштено дели академска заједница, као и чињеница да многи високошколски

3 В. анализу Роберта Шредера (*Robert Schroeder*) и Кристофера Холистера (*Christopher Hollister*) која се бави теоретичарима који су најшире признати и имају утицаја на самопроглашене критичке библиотекаре или друштвено ангажоване библиотекаре окренуте социјалној правди, Robert Schroeder and Christopher V. Hollister, "Librarians' Views on Critical Theories and Critical Practices", *Behavioral and Social Sciences Librarian*, 33/2 (2014), http://pdxscholar.library.pdx.edu/ulib_fac/152/. В. такође преглед деценијског рада у области критичко-информационе писмености Ејмона Тјуела (*Eamon Tewell*), Eamon Tewell, "A Decade of Critical Information Literacy: A Review of the Literature", *Communications in Information Literacy*, 9/1 (2015): 24–43, <http://eprints.rclis.org/28163/2/a-decade-of-critical-information-literacy.pdf>

4 В. нпр. кратке чланке и постове на блогovima: Kenny Garcia, "Keeping Up With... Critical Librarianship", *Association of College & Research Libraries*, June 2015, http://www.ala.org/acrl/publications/keeping_up_with/critlib/; Sarah Clark, "Why Library Leaders Should Care about Critical Librarianship", *Better Library Leaders*, 19. 5. 2016, <http://betterlibraryleaders.com/2016/05/19/why-library-leaders-should-care-aboutcritical-librarianship/>; Jacob Berg, "Why Critical Librarianship? Or, Te #whyicritlib Post", *Beerbrarian*, 15. 12. 2015, <http://beerbrarian.blogspot.com/2015/12/why-critical-librarianship-or.html>; конференције попут: "The Critical Librarianship and Pedagogy Symposium", University of Arizona, Tucson, AZ, 25–26. 2. 2016, <http://claps2016.wixsite.com/home>; "CritLib: Theory and Action", *Delaware ACRL Chapter*, Swarthmore, PA, 11. 11. 2016, <http://acrlidvc.org/archives/events/>; као и бројне панеле на националним конференцијама (в. нпр. панел "Critical Foundations: Intersections between Critical Librarianship and First-Year Experience", *Library Instruction West*, Salt Lake City, UT, 9. 6. 2016, <http://digitalcommons.usu.edu/liw16/Libraryinstructionwest2016/TuesdayJune9/17/>; Critical Librarianship Workshop, University of Toronto, Toronto, ON, 3–4. 12. 2016, <http://criticallibrarianshipworkshop.weebly.com/>). Постоји такође нови часопис посвећен овој теми: *Journal of Critical Library and Information Studies*, (<http://libraryjuicepress.com/journals/index.php/jclis>).

библиотекари имају мастер и докторске дипломе у овим областима и можда су предавали или тренутно предају у високошколским установама (очигледно, многи библиотекари изван академске средине раде на исти начин). Такође, због структуре и професионализације академског библиотекарства (о чему ћу детаљније расправљати у наставку), високошколски библиотекари су били у доброј позицији да привуку велики део пажње и простора приликом артикулисања критичког библиотекарства.

Ако желимо да останемо верни широј дефиницији Самекове, повезивање критичког библиотекарства са академском средином носи одређене ризике, посебно опасност да ће искључити многе, ако не и све библиотекаре и библиотечко-информационе стручњаке који су изван академске заједнице, а себе сматрају „критичким” или посвећеним друштвеној правди. Иако је приметан велики пораст интересовања за критичко библиотекарство на друштвеним мрежама под хештегом #critlib, са циљем да сви буду укључени у дискусију, тамо се појавила и специфична критика критичког библиотекарства као елитистичког. Разлог томе очигледно лежи и у чињеници да дискусије често носе препознатљиве одлике академског дискурса и културе. Такође, многи истакнути заговорници и учесници у критичком библиотекарству, посебно на интернету, били су високошколски библиотекари.

У овом раду, на почетку ће бити размотрено у којој мери је критичко библиотекарство заправо интегрисано у академски дискурс и академске праксе. Затим ће се повести расправа о ефектима утицаја академске средине на дебате око наводне супротстављености између теорије и праксе у библиотекарству, користећи недавну интервенцију Дејвида Џејмса Хадсона (*David James Hudson*) као полазну тачку.⁵ Потом ће бити изложени начини на које академски дискурс и теорија могу бити искоришћени како би критичко библиотекарство било у већој мери самокритично и способно да сузбије неке од својих елитистичких и искључивих тенденција и учинака. У закључку рада биће изнета тврдња да тензије и сукоби, који су произашли из прихватања академске теорије у оквиру критичког библиотекарства јесу и треба да буду продуктивни у остваривању широког поимања критичког библиотекарства, како га Самекова види у својој дефиницији.

ТРАГОВИ АКАДЕМСКОГ ДИСКУРСА У ВИСОКОШКОЛСКОМ БИБЛИОТЕКАРСТВУ

Тешко је замислити критичко библиотекарство које се у извесној мери не ослања на теоријску основу, али у којој мери теорија има улогу у њему – отворено је питање. Стручност или способност теоријског поимања

⁵ David James Hudson, "The Whiteness of Practicality", in: *Topographies of Whiteness*, edited by Gina Schlesselman-Tarango (Sacramento, CA: Library Juice Press, 2017), 203–234.

најчешће потичу из неке врсте формалног високог образовања. Многи библиотекари који се поистовећују са критичким библиотекарством изричито наводе везу између свог академског теоријског залеђа и своје посвећености у библиотекарству. На пример, Кевин Л. Смит (Kevin L. Smith), руководилац библиотека на Универзитету у Канзасу, представља типичан пример ове везе:

Моје сојствено академско образовање било је усредсређено на кришичку теорију – у врло класичној форми. Кришичка књижевна теорија и даље утиче на савремену мисао – иако да присићујам њићанјима привилеија и моћи из те персијективе, персијективе снажно усредсређене на језик. Конкретно, ове кришичке теоријске основе исћичу језик као структуру у коју је уписана друшћвена моћ. Библиотекe су саме по себи језички структурисане на мноћим нивоима и, због тога, никада нису неутралне. Стога, оне често усвајају идеолошке нарашћиве који оснажују једне, док друге дискриминишу, а поред тога, библиотеке су друшћвено-полићичке институције које често подржавају status quo, али имају и поштенцијал да га доведу у њићане.⁶

Међутим, академска средина подједнако утиче и на артикулацију и на рецепцију критичког библиотекарства на начине који нису само интелектуални. Друштвене чињенице северноамеричке (и европске) академске средине не могу се игнорисати: доминација вредности средње класе (и људи пореклом из више средње класе),⁷ одвајање стално запослених и редовних професора од других радника у институцији кроз професионална статусна обележја, титуле, привилегије и др., као и животни стил академске заједнице (путовања на конференције широм земље и света, приступ истраживачким стипендијама и другим изворима финансирања који подржавају истраживања, и др.).⁸ Посебно су у академском библио-

6 Kevin Smith, "Personal Insights into Critical Librarianship", *Dean's Corner—Dean's Messages*, n.d, <https://lib.ku.edu/deans-message/personal-insights-critical-librarianship>

7 Многи високошколски библиотекари који не потичу из средње класе описали су потешкоће приликом уласка у академску средину, као и предрасуде и неразумевање са којима су се последично сусрели: в. нпр. Lindsay O'Neill, "How to Become an Academic Librarian", *ACRLog*, 25. 2. 2015, <http://acrlog.org/2015/02/20/how-to-become-an-academic-librarian/>; Lindsay O'Neill, "Culture Shock! and Other Discoveries of a New Academic Librarian", *ACRLog*, 20. 6. 2015, <http://acrlog.org/2015/06/20/culture-shock-and-other-discoveries-of-a-new-academic-librarian/>; В. такође Karen Downing, "The Relationship between Social Identity and Role Performance among Academic Librarians", (PhD diss., University of Michigan, 2009).

8 Ове привилегије су крајње неједнако распоређене унутар високошколског библиотекарства, чак и међу онима који имају академски статус и/или чланство у синдикату. Као и у сваком другом погледу, ове разлике се обично занемарују када се користе термини „високошколски библиотекар” или „високошколско библиотекарство”. Наравно, исти проблеми постоје међу наставним особљем универзитета. За детаљнију анализу и критику ове проблематике, в. Lester K. Spence, *Knocking the Hustle: Against the Neoliberal Turn in Black Politics* (Brooklyn, NY: Punctum Books, 2015).

текарству изражени белачки и евроцентрични карактер академске средине.⁹ Да ли би неко без академског образовања могао да савлада теоријски апарат за критику библиотека и библиотекарства? И ако би могао, какве врсте привилегија би такво знање захтевало, односно произвело?

Ако неко може да говори течно теоријским језиком или са лакоћом користи теоријске појмове, да ли то аутоматски одражава ниво привилегија које одликују припаднике одређене класе (и расе)? Да ли употреба овог језика, или коришћење овог дискурса, прекида њихову везу са онима о којима говоре – чак и ако сами потичу из група које описују? Другим речима, да ли су друштвени капитал и културни капитал неопходни за укључивање у критичко библиотекарство, барем за пуноправне учеснике?

Ова питања нису карактеристична само за библиотекарство. Одавно се чини да је парадокс критичког рада у академској средини то што су они који практикују критички рад управо они који изгледа јесу, или се тврди да јесу, најпривилегованији у интелектуалном свету.¹⁰ Функционисање ове привилегије (или сама њена појава) може да ограничи учинак који критичко библиотекарство треба да има. Може спречити солидарност не само са другима који раде у истим институцијама (и у самим библиотекама) већ и са другим библиотекарима који не деле исте привилегије и професионални статус и/или звања.¹¹

Заправо, академске позиције доносе мање привилегија него што људи изван академске средине могу замислити. Захваљујући неолибералном урушавању високог образовања у Северној Америци и Европи, врсте привилегија које су дуго биле повезиване са академским запослењима – сигурност посла (стално запослење), приходи на нивоу средње класе, пристojне бенефиције, слободно време за истраживање итд., постају изузетак, а не правило. Све мањем проценту академских радника, укључујући библиотекаре, допуштено је да задрже комплетан низ предности који је традиционално ишао уз запослење. Импресивна институционална афилијација може бити само фасада иза које

9 B. April Hathcock, "White Librarianship in Blackface: Diversity Initiatives in LIS", *In the Library with the Lead Pipe*, 7. 10. 2015, <http://www.inthelibrarywiththeleadpipe.org/2015/lis-diversity/>; Angela Galvan, "Soliciting Performance, Hiding Bias: Whiteness and Librarianship", *In the Library with the Lead Pipe*, 3. 6. 2015, <http://www.inthelibrarywiththeleadpipe.org/2015/soliciting-performancehiding-bias-whiteness-and-librarianship/>; Jennifer Vinopal, "The Quest for Diversity in Library Staffing: From Awareness to Action", *In the Library with the Lead Pipe*, 13. 1. 2016, <http://www.inthelibrarywiththeleadpipe.org/2016/quest-for-diversity/>

10 Реалност је често много другачија него што изгледа на површини, и псеудодемократски и популистички масовни напади на академску заједницу намерно теже да прикажу све који раде у високом образовању као неправедно заштићене и привилеговане.

11 Дебата око професионализације у библиотекарству наставља се у несмањеном виду. Један део је фокусиран на положај и улогу мастера библиотечко-информационих наука, а други, специфичан за високошколско библиотекарство, бави се проблемом положаја и сталног запослења на факултету. B. Rory Litwin, "The Library Paraprofessional Movement and the De-Professionalization of Librarianship", *Progressive Librarian*, 33 (Summer/Fall 2009): 43–60. (ревидирана верзија из 27. јануара 2010), <http://www.libraryjuicepress.com/docs/deprofessionalization.pdf>.

се радник ангажован на одређено време бори у сличним условима као и његове колеге у јавним, школским и специјалним библиотекама.¹² У овом контексту, критичка теорија природније заузима своје место у борби за правду и опстанак, локално и глобално, баш као што је (или би могло бити) за библиотекаре изван високог образовања.

Док су примери библиотечких студија инспирисаних критичком теоријом бројни,¹³ оне нису доминантне нити широко распрострањене. Заправо, генерално постоји и непознавање и опрез према теоријском раду у библиотечко-информационом систему. Роберт Шредер и Кристофер Холистер су испитали ставове и предзнање у односу на критичку теорију код 369 високошколских библиотекара. Открили су да је више библиотекара било упознато са идејама социјалне правде него са критичким теоријама. Само мали број испитаних библиотекара био је упознат са било којим критичким теоријама током школовања за библиотекаре; упознали су их на додипломским студијама али не и на програмима библиотечко-информационих мастер студија, или једноставно самостално.¹⁴ Ова релативна слабост у погледу образовног предзнања подразумева да би већина библиотекара, након формалног школовања за ову професију, морала поново да иде у школу. За неке, такав захтев значи превише посла, времена и/или новца. Друге ће, пак, то навести да се осећају недовољно образовано у области за коју су веровали да су темељно обучени. Штавише, библиотекарство, високошколско или неко друго, јесте професија са одлучним императивом практичности, која представља највећу вредност у њеним студијама,¹⁵ а о чему ће се расправљати у следећем одељку.

12 Поново, Спенс даје увид у ову чињеницу у *Knocking the Hustle*.

13 Постоје многи примери студија у библиотечко-информационим наукама на које су директно утицале критичке теорије ове или оне врсте или су их инспирисале. Ејмон Тјуел недавно је пружио изванредан преглед студија из области критичке информационе писмености у последњих десет година, од којих су многе биле упућене у критичку теорију, в. Tewell, "A Decade of Critical Information Literacy: A Review of the Literature". Међу многим радовима из области библиотечко-информационих наука на које је утицала критичка теорија, неколико запажених новијих примера укључују: Eamon Tewell, "Toward the Resistant Reading of Information: Google, Resistant Spectatorship, and Critical Information Literacy", *Portal: Libraries & The Academy*, 16/2 (April 2016): 289–310; Gina Schlesselman-Tarango, "Cyborgs in the Academic Library: A Cyberfeminist Approach to Information Literacy Instruction", *Behavioral & Social Sciences Librarian*, 33/1 (January 2014): 29–46; Jonathan Cope, "Neoliberalism and Library and Information Science: Using Karl Polanyi's Fictitious Commodity as an Alternative to Neoliberal Conceptions of Information", *Progressive Librarian*, 43 (Winter 2014/2015): 67–80; Lisa Sloniowski, "Affective Labor, Resistance, and the Academic Librarian", *Library Trends*, 64/4 (Spring 2016): 645–666; Jessica Critten, "Ideology and Critical Self-Reflection in Information Literacy Instruction", *Communications in Information Literacy*, 9/2 (September 2015): 145–156; Emily Drabinski, "Toward a Kairos of Library Instruction", *Journal of Academic Librarianship*, 40/5 (September 2014): 480–485, <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2014.06.002>

14 Schroeder and Hollister, "Librarians' Views on Critical Theories and Critical Practices".

15 Да би се стекао утисак о томе колико је дубоко укореењена и широко распрострањена предрасуда о императиву практичности, в. Hudson, "The Whiteness of Practicality", посебно одељак "On Practicality Imperatives in Libraryland".

Дуго је постојала тензија у области библиотекарства између теорије и праксе, и она је била од посебног значаја за расправе о критичком библиотекарству (што је подстакло публикацију у којој је првобитно објављен и овај рад). Дејвид Џејмс Хадсон је недавно пружио убедљиву анализу ове тензије, посебно у вези са критичким библиотекарством. Он потврђује да је критичка теорија „неопходан део критичког библиотекарства“ баш као што је неопходан део критичке педагогије, иако већи део библиотекарства одбацује теорију у корист праксе („практичности“), под претпоставком да постоји нужна контрадикција између теорије и праксе.¹⁶ Хадсон описује практичност као хегемони „структурни наратив“ библиотечко-информационе науке и примећује да „велика већина интелектуалних производа у нашој области, било кроз презентације или писање, преузима форму рефлексивних студија случаја, позитивистичких истраживања налик друштвеним наукама, стандарда, најбољих пракси, смерница, књига упутстава и слично“.¹⁷ Он посебно истиче нагласак који се често ставља, како у широј библиотечкој заједници тако и ужој критичкој библиотечкој заједници, на коришћење једноставног, непосредног језика. С правом нас подсећа да је такав језик далеко од неутралног, напредног, или пак непосредног, већ често може служити, и јесте служио, као средство за натурализацију и очување постојећих односа моћи. Другим речима, одбацивање теорије или „жаргона“ у библиотечко-информационим студијама и пракси није нужно потез који даје предност маргинализованим или потлаченим гласовима, као што се често тврди. Он, такође, указује на колонијалистичку претпоставку, на коју наводи повезаност теорије са елитним, академским институцијама и људима – да потлачени људи изван академске заједнице не говоре или не могу говорити језиком (и појмовима) теорије, да су вођени практичним, стварним, непосредним бригама, а не идејама.

Двонедељне #critlib дискусије на Твитеру, осмишљене да омогуће приступ како би се чуо широк дијапазон гласова у заједници критичких библиотекара, понекад истичу тензије између теорије и праксе унутар критичког контекста.¹⁸ Директна комуникација између високошколских библиотекара и других који су посвећени раду на социјалној правди у библиотекама

¹⁶ David James Hudson, “On Critical Librarianship & Pedagogies of the Practical” (уводно предавање, “The Critical Librarianship and Pedagogy Symposium”, University of Arizona, Tucson, AZ, 25. 2. 2016), <http://arizona.openrepository.com/arizona/handle/10150/612654>. Већи део овог излагања је укључен у горенаведено поглавље, али се тамо не налазе сви цитати из ове дискусије.

¹⁷ Hudson, “Whiteness of Practicality”.

¹⁸ За дискусије о критичком библиотекарству и заједници, в. Nora Almeida, “Interrogating the Collective: #Critlib and the Problem of Community”, in: *The Politics of Theory and the Practice of Critical Librarianship*, editors Karen P. Nicholson, Maura Seale (Sacramento: Library Juice Press, 2018), 237–257.

понекад оштро истиче тензије у таквим дискусијама.¹⁹ Ипак, библиотекари могу да говоре језиком и теорије и праксе и често то и чине; и док им академски стил изражавања омогућава да функционишу у академском контексту, то можда није најбољи начин за комуникацију са заједницама ван академске средине. А изражавање на други начин, у другом кључу или језику, нити сугерише нити захтева напуштање или одбацивање теорије, као што обраћање различитим заједницама не значи нужно употребу „једноставног“ или „јасног“ језика. Библиотекарка Фобази Етарх (*Fobazi Ettarh*) пружа пример из свог искуства са конференције “Allied Media Conference (АМС)”²⁰ у Детроиту 2016. године:

*Учешћествовање на конференцији АМС ме је уверило у којој мери су дискусије на Твиттеру заправо академске (не само #critlib већ и све остале). Када ујоредим неформални језик библиотекара на панелима АМС са „неформалним“ језиком библиотекара на Твиттеру, осћајем зајанена. До те мере да сам више љуша током конференције имала посебне шренушке када сам се једноставно дивила истинској пристојачности језика који су користили организатори сесије.*²¹

Етарх описује слободу коју су пружили приступачнији дискурси коришћени међу научницима, уметницима и активистима на поменутој

¹⁹ #critlib се односи на разговоре отворених група на Твиттеру који се редовно одржавају (приближно на сваке две недеље) од 1. априла 2014. године. За транскрипте већине ових разговора, као и друге материјале везане за разговоре и критичко библиотекарство, в. critlib: in real life and on the tweeters, <http://critlib.org/>. Јунски разговор из 2015. са темом “critiquing #critlib” покренуо је многе од овде наведених тачака. Неки су тврдили да се академски дискурс, обично у облику „жаргона“, користи као статусно обележје за разграничење „професионалаца“ од других библиотекарских радника, док су други навели да их недостатак теоријске позадине чини невољним да учествују. Неки су писали да им синдром ујеца отежава учешће у дискусијама које укључују академске дискурсе или теорију уопште, али неки су приметили да многи у critlib заједници немају јако искуство у академској теорији. Питање привилегија се често појављивало, али се сматрало да #critlib истиче гласове мање привилегованих: „Историјски гледано, много академских дискурса о било којој теми написали су типични бели мушкарци. Гласови #critlib [...] истичу друге гласове и перспективе. Ти гласови морају да се чују у свим сферама“. Нека од предложених решења за ове проблеме укључују чињење #critlib и сличних простора гостољубивијим: „Потребни су нам начини да буде дозвољено не знати, не бити у праву, постављати питања“. Теми су допринели: Aimee S. Goodson @asgoodson, Stacy Konkiel @skonkiel, Imperator Ruthlessa @ruthbrarian, ellie @elliehearts, Imperator Ruthlessa @ruthbrarian, and Emily Drabinski @edrabinski, #critlib chat #36, “critiquing #critlib”, 30. 6. 2015.

²⁰ Конференција под називом “The Allied Media Conference” представља годишњи скуп у Детроиту који „окупља живописне и различите заједнице људи који користе медије како би подстакли промене: филмске ствараоце, радио-продуcente, технологе, младе организаторе, писце, предузетнике, музичаре, играче и уметнике“. Библиотекари могу и треба да буду додати на ову листу, јер најмање неколико библиотекара учествује сваке године, в. <https://www.alliedmedia.org/amc>

²¹ Fobazi Ettarh, “AMC Reflections”, *The Token Two*, 30. 6. 2016, <https://thetokentwo.wordpress.com/2016/06/>

конференцији; они можда користе језик мање оптерећен теоријским или академским жаргоном а више директно ангажован у друштвеним и политичким питањима, али који није нужно поједностављен и несофистициран. Она истиче колико је важно бити свестан контекста у теоријској дискусији и скреће пажњу на чињеницу да људи нису свесни контекста у којем говоре или га не осећају. Њени коментари представљају апел на високошколске библиотекаре да оправдају употребу језика оптерећеног теоријом и приморавају нас да пажљивије размотримо утицај критичке теорије на библиотечко-информациони научни рад и праксу. Они не би требало да наводе на или-или одлуку, већ да нам омогуће да у већој мери уважимо разноврсност дискурса и заједница са којима би требало да останемо у комуникацији.

Међу високошколским библиотекарицама, али и широм академске средине, теоријска традиција која се најчешће одбацује или исмева је постструктуралистичка или постмодерна теорија. Понекад се одбацује или извргава подсмеху због своје опскурности и оптерећености жаргоном. Постструктуралистичка теорија омражена је и даље из истих разлога из којих је била омражена од осамдесетих година XX века: с једне стране Фуко (*Michel Foucault*), Лакан (*Jacques Lacan*), Дерида (*Jacques Derrida*), Батлер (*Judith Butler*), Спивак (*Gayatri Spivak*) и др. (међу којима је у најмању руку онолико различитости колико и сличности) оптужени су за софизам, морални релативизам, нихилизам, елитизам, па чак и реакционарне тенденције. С друге стране, ови исти мислиоци изразито су утицали на многе библиотекаре. У том погледу, ређе су критиковани теоретичари Франкфуртске школе (Адорно [*Theodor Adorno*], Хоркхајмер [*Max Horkheimer*], Хабермас [*Jürgen Habermas*] итд.), који се понекад користе у борби против постструктуралистичког утицаја.²² У том смислу, неки покушавају да предложе алтернативне теоријске изворе као начин да поставе критичко библиотекарство на чвршће епистемолошке основе. Једна од тих струја нагиње англо-америчкој, аналитичкој филозофској школи.²³ Дугогодишња жеља да се библиотечко-информациона наука чврсто позиционира у оквиру друштвених наука навела је неке научнике да примене теорије и методе

22 Више него ико други, Фуко је издвојен због свог негативног утицаја на критичко библиотекарство од стране научника из области библиотечко-информационих наука који предност дају другим критичким традицијама, посебно Франкфуртској школи и другим марксистичким (или квазимарксистичким) мислиоцима. В. нпр. John Buschman, "Transgression or Stasis?: Challenging Foucault in LIS Theory", *The Library Quarterly: Information, Communication, Policy*, 77/1 (January 2007): 21–44, http://scholarship.shu.edu/lib_pub/66. Супротно томе, има и оних који тврде да Фуко није довољно коришћен на прави начин већ су само коришћене његове речи, в. Scott Hamilton Dewey, "(Non-)use of Foucault's Archaeology of Knowledge and Order of Things in LIS journal literature, 1990–2015", *Journal of Documentation*, 72/3 (May 2016): 454–489, <https://doi.org/10.1108/JD-08-2015-0096>

23 В. бројне предлоге Лејна Вилкинсона (*Lane Wilkinson*) на његовом блогу *Смисао и референца: Филозофски библиошкарски блог* (*Sense and Reference: A Philosophical Library Blog*), <https://senseandreference.wordpress.com/>

друштвених наука, најчешће из антропологије.²⁴ Ове сугестије можда решавају везу критичког библиотекарства са постструктурализмом (ако она уопште постоји), али не би могле да реше проблем повезаности са академском средином. Многи од оних који су најревноснији и најактивнији (и најистакнутији) у примени теоријских (академских) приступа имају дипломе мастера и доктора наука, али изван библиотечко-информационих мастер студија. Стога постоји неспорно блиска веза између академског педигреа и приступа (критичком) библиотекарству под утицајем теорије. Било какво преусмеравање ка другачијим теоријским основама неће избрисати повезаност критичког библиотекарства са теоретисањем на академском нивоу и генерално са академском средином. Враћајући се на Хадсонову расправу, важно је напоменути да било која критичка агенда, ако жели да успе, мора имати чврсту теоријску основу, али такву која ће обавезати и целокупно библиотекарство на критичку праксу. Она мора допрети далеко изван граница академске средине и бити у могућности да академску заједницу постави у контекст ширих структура доминације и тлачења које карактеришу савремени свет. Теорија, у својим бројним варијантама – феминистичка, критичка теорија расе, квир, марксистичка, да набројимо само неке – пружа непроцењиво оруђе за то. Али да би се ова оруђа добро искористила, критичко библиотекарство мора одржавати висок степен самосвести и самокритичности.

УЧИНИТИ КРИТИЧКО БИБЛИОТЕКАРСТВО САМОКРИТИЧНИЈИМ

Академска заједница се често приказује као заједница склона самодопадљивости и бављењу питањима релевантним само за сопствене чланове. Научни радници се представљају као група одвојена од проблема и борби већине људи. Тврди се да они који су најсигурнији и најпривилегованији (стално запослење са пуним радним временом за наставно особље, које често укључује и библиотекаре) нису били условљени или принуђени да себе доживе као део ширих заједница са којима се већина људи изван академске заједнице идентификује, било професионално или на неки други начин (ово посебно важи ако су поменути научни

24 Сама библиотечко-информациона наука се најчешће представља и посматра као друштвена наука. Да ли јесте развила, односно да ли може да развије сопствени теоријски корпус, још увек је предмет расправе, в. Archie L. Dick, "Library and Information Science as a Social Science: Neutral and Normative Conceptions", *The Library Quarterly: Information, Community, Policy*, 65/2 (April 1995): 216–235. За примере антрополошког приступа у библиотечко-информационој науци, в. радове Maura Smale, <https://maurasmale.com/>; Donna Lanclos, "The Anthropologist in the Stacks", <http://www.donnalanclos.com/>; Andrew Asher, "Andrew Asher: Ethnographer of Libraries, Information & Central Europe", <http://www.andrewasher.net/>; and Matt Tompson, "Savage Minds: Notes and Queries in Anthropology", <http://savageminds.org/2013/09/25/an-anthropologist-among-the-librarians/>

радници *cishet*²⁵ белци из средње класе, који су несразмерно заступљени у академској заједници, нарочито на вишим позицијама). Многи који се суочавају са непријатељством, елитизмом и искључивањем због своје класе, расе, пола, националности, етничке или регионалне припадности и/или других идентитета, могу се осећати непожељним или издвојеним од доминантне академске културе, као аутсајдери, чак и ако имају стабилну позицију у академској заједници (нпр. стално запослење). Дакле, слика академске средине може бити карикатурална, али садржи дозу истине, бар када се односи на одређене доминантне групе које обухвата.

У високошколском библиотекарству су неке од ових подела израженије него у другим академским професијама, делом зато што обука за високошколског библиотекара изискује краћи период припреме и приправничког рада. Док је стицање доктората уобичајен начин да се усвоји култура академске средине, мастер диплома из библиотечко-информационих наука (и често мастер из друге дисциплине) не захтева од студента да се у потпуности прилагоди бројним академским нормама²⁶ да би успео и напредовао. Како су Кети Ајзенхауер (*Cathy Eisenhower*) и Долси Смит (*Dolsy Smith*) истакли, високошколски библиотекари заузимају јединствен, гранични простор између правог академског света и спољног света, или других светова изван њега. Можда нису у истој мери заинтересовани за одбрану свог статуса као други академски радници и мање су склони усвајању ограничених ставова академске средине или обавези да љубоморно чувају своје привилегије.²⁷ Овакав положај библиотекара може делом бити последица релативног недостатка обуке или асимилације у академску средину у поређењу са већином осталог академског особља, али чак и библиотекари са докторатима могу се осећати маргинализовано због свог примарног статуса библиотекара. Ајзенхауер и Смит указују на вредност заузимања маргиналне позиције за критички рад у библиотекарству и шире у академској средини, јер она олакшава библиотекарима да буду солидарни са студентима и маргинализованим групама како у институцији тако и изван ње. Иако сматрам да је овакво виђење положаја високошколских библиотекара корисно и прецизно, ипак је важно имати на уму да у високошколском библиотекарству и међу академским библиотекарима постоји широк спектар привилегија, чак и код оних који немају статус и заштиту сталног запослења или чланства у синдикату. Штавише, многи

25 *Cishet* означава особу која је истовремено хетеросексуална и цисполна (њен родни идентитет одговара полу регистрованом при рођењу). – прим. прев.

26 Најочигледнији пример је захтев да се објављује што је више могуће, на најпрестижнијим местима. Такође, можда подједнако важно, захтев да се савлада или барем постане вешт у техници међусобне комуникације са колегама и управом.

27 Cathy Eisenhower and Dolsy Smith, "The Library as 'Stuck Place': Critical Pedagogy in the Corporate University", in: *Critical Library Instruction: Theories and Methods*, edited by Maria T. Accardi, Emily Drabinski, and Alana Kumbier (Duluth, MN: Library Juice Press, 2010), 305–318.

високошколски библиотекари настоје да ојачају свој статус инсистирајући на разлици између себе и „обичног“ особља библиотеке, као и библиотекар изван високошколског система. Ајзенхауер и Смит исправно указују на то да је таква заштита статуса и регресивна и бесмислена.

Однос између маргиналне и граничне позиције (која је увек релативна), с једне стране, и критичке позиције, с друге, остаје отворен. Неки утицаји, попут чињенице да се од високошколских библиотекара, посебно оних на путу ка сталном запослењу, чешће захтева да објављују радове, могу подстаћи везе са критичком теоријом. Овакав захтев може утицати на то да се они идентификују као „академски“ библиотекари више него било шта друго у смислу препознавања заједничког позива са колегама на факултету који нису библиотекари. То ће неизбежно предодредити библиотекарске који су већ заинтересовани за питања социјалне правде, радикалних политика и критичке педагогије да истраже и укључе критичке теорије у свој рад о библиотекама и библиотечарству. Извесно излагање и коришћење теорије можда ће бити и неопходно у смислу да ће такви радови бити у већој мери препознати као легитимна научна делатност у хуманистичким и друштвеним наукама. Али можда још важније од поменутих разматрања јесте „време“ које је високошколским библиотека-рима који су у процесу добијања сталног намештења омогућено за учење, истраживање и писање (иако је то често мање времена него што имају њихове колеге изван библиотеке). То им, надасве, омогућава да више него други библиотекари посвете пажњу укључивању теорије у сопствени научни рад и библиотечку праксу. Ипак, као што је претходно назначе-но, већина образовних програма за библиотекарске не упознаје полазнике са теоријом и њихова професионална истраживачка агенда је строго ограничена и усмерена на практична или емпиријска питања окренута ка друштвеним наукама, и то она која су у највећој мери усаглашена са методама и теоријама друштвених наука.²⁸ На крају, управо се овим захтевом руководи већина истраживања међу високошколским библиотека-рима. Међутим, за ону групу која се бави критичким библиотечарством, теорија ће вероватније играти одлучујућу улогу.

У контексту неолибералног академског света, где се све више смањују права и привилегије наставног особља, укључујући и оне везане за стално запослење, граница између академске средине и „спољног света“ је можда порознија него икада. Све већа зависност од спољних извора финансирања, као што су грантови, донације и јавно-приватна партнерства, допринела је покретању и убрзавању овог тренда. Са овим променама, високошколски библиотекари могу имати више прилика (или

²⁸ Често је мотив таквог истраживања излагање у сусрет захтеву да библиотеке покажу своју „вредност“ обема својим институцијама и једни другима, в. Karen Nicholson, “Research and the ‘Value’ Agenda”, *Open Shelf*, 1. 3. 2017, <http://www.open-shelf.ca/170301-research-and-the-value-agenda/>

бити приморани) да буду солидарни са радницима на свим нивоима. Организовање и отпор корпоративним мерама и мерама штедне универзитетских управа је веома конкретан начин да се теорија претвори у праксу. Борбе за праведне уговоре, против ускраћивања запослења током радних спорова и других поступака супротних интересу радника,²⁹ могу мобилисати критичко библиотекарство у директну акцију за правду и демократију. Вреди напоменути да су неке од теорија најрелевантнијих за радничка питања, као што су марксистички и други приступи политичкој економији и неолиберализму, и даље привлачне малој али значајној групи критичких библиотекара.³⁰ Оно што многи у заједници критичког библиотекарства сматрају охрабрујућим у овом случају, сматрам, јесте то што језик у овим расправама углавном избегава појмове и терминологију повезану са постструктуралистичком теоријом и стога се доживљава као демократичнији и приступачнији. Овај став је незаборавно изражен у слогану: „Запамтите: ако није приступачно, није радикално...“.³¹ Намера је одупрети се академском жаргону и теоријским расправама, и скренути пажњу на начине на које академска језичка пракса може да застраши или искључи новопридошле.³² Међутим, приступачност је увек релативна, а искључити све што није одмах разумљиво свима значило би укључити веома мало и оставило би по страни већину радикалних традиција модерне и савремене мисли и теорије. Другим речима, ако ће Маркс бити сматран „приступачним“, зашто то не би били и неки модернији или савремени теоретичари, укључујући и озлоглашене француске постструктуралисте? Али ако се Маркс (на пример) сврста међу неприступачне (и самим тим неаутентично радикалне), онда радикална мисао остаје без готово икакве основе за теоријски рад. Да ли је могуће укључити теорију, која може бити

29 „Закључавање“ факултета на Универзитету Лонг Ајленд у Бруклину у септембру 2015, укључујући библиотекаре, драматично је илустровало потребу за већом радничком борбеношћу и солидарношћу међу високошколским библиотекарицама, в. Emily Drabinski, “LIU Brooklyn Lockout”, 1. 9. 2016, као и друге постове на <http://www.emilydrabinski.com/>

30 В. нпр. радове Џона Бушмана (*John Buschman*), https://works.bepress.com/john_buschman/; В. такође радове Џонатана Коупа (*Jonathan Cope*), нарочито скоро објављен: “The Labor of Informational Democracy: A Library and Information Science Framework for Evaluating the Democratic Potential in Socially Generated Information”, in: *Progressive Community Action: Critical Theory and Social Justice in Library and Information Science*, edited by Bharat Mehra and Kevin Rioux (Sacramento, CA: Library Juice Press, 2016), 75–121; као и следеће недавно објављене томовете издавачке куће *Library Juice Press*: Erik Estep and Nathaniel Enright (eds.), *Class and Librarianship: Essays at the Intersection of Information, Labor and Capital* (Sacramento, CA: Library Juice Press, 2016); and Stephen Bales, *The Dialectic of Academic Librarianship: A Critical Approach* (Sacramento, CA: Library Juice Press, 2015).

31 Твит који је поставила Ellen MacInnis @emmacinnis, 30. 6. 2015. године. Радикално и критичко нису синоними, рекао бих. Иако се имплицира да су „критичка“ теорија и „критичко“ библиотекарство усмерени ка разумевању како опресивне структуре оперишу у друштву и библиотекама, они нису нужно експлицитно посвећени радикалној промени друштва.

32 Sarah Crissinger, “Still Lost in the Academy: The Importance of #L1S and Other First Generation Initiatives”, *ACRLog*, 10. 8. 2015, <http://acrlog.org/2015/08/10/still-lost-in-the-academy/>

тешко приступачна због свог језика, обимности или тешког стила, на начин који је чини директно „употребљивом“ за активистички рад? Пример таквог приступа могла би бити Ријусова (*Riuis*)³³ књига *Маркс за почетнике*, која представља основне идеје Маркса и Енгелса у форми стрипа. Ова књига је признање да марксизам, као интелектуални подухват, можда није најбољи начин за ширење Марксових идеја у најширим могућим круговима,³⁴ али она не одбацује марксистичку теорију, већ позива да јој се приђе. Овај пример показује да се можда свака теорија може представити на начин који ће јој омогућити да задржи свој радикални потенцијал тако што ће бити приступачна најширој могућој публици.

ПРОДУКТИВНЕ ТЕНЗИЈЕ

Левица (ма како се тумачила) одувек је имала поделе и сукобе, углавном изазване системима капитализма, беле супремације и патријархата против којих се борила (а не, како тврде њени непријатељи, због сопствене корупције или слабости). Препознавање ових разлика и великих области заједничког интереса требало би да омогући бољу комуникацију, ако не увек и разумевање, у оквиру заједнице критичког библиотекарства. Неповеће и понекад огорчена оштрина која може да избије између људи у #critlib заједници око улоге теорије и академских дискурса уопште може да се ублажи кроз заједнички ангажман на питањима од заједничког интереса. У садашњим политичким околностима, где владе САД и других земаља нису само под контролом неолибералних и плутократских интереса већ и беле супремације и антифеминистичких ауторитариста или неофашиста, посебно је очигледно и важно да дође до оваквог зближавања. Али свака заједница мора бити изграђена на основу међусобног разумевања и не може се градити са становишта привилегованих. Напротив, обавеза је оних са привилегијама да буду окренути ка онима који су искључени и маргинализовани; да науче, укратко, како да изграде заједницу која ће се борити и пружати отпор са становишта „потлачених“. Разлике не треба заборавити или потиснути ради јединства, јер су основни разлози наших подела стварни. Они су манифестација управо оних проблема са којима желимо да се суочимо. Због тога, високошколски библиотекари који су упућени у теорију и језик критичке теорије не треба да одбаце те алате, већ да пронађу начине да их користе, не ради самопромоције или истицања свог статуса већ за изградњу солидарности упркос бројним поделама које нас раздвајају.

³³ Реч је о мексичком карикатуристи и писцу Едуарду Умберту дел Рио Гарсији (*Eduardo Humberto del Río García*), који је стварао под псеудонимом Ријус – прим. прев.

³⁴ Riis, *Marx for Beginners* (New York: Two Continents Pub. Group, 1976).

Библиотекари су већ предложили начине да задрже самокритичност, отвореност академског библиотекарства према свету, да избегну елитистичке претпоставке и праксе и успоставе солидарност како са библиотекарима посвећеним друштвеној правди тако и са другим људима и групама уопште. Ниша Моди (*Nisha Mody*), пишући из перспективе високошколског библиотекара на почетку каријере, пита се да ли ће је придруживање академској заједници удаљити од борбе за правду на коју жели да усмери своју библиотечку каријеру: „Да ли ће ми бити тешко да остварим промене у стварном свету као високошколски библиотекар, јер сам толико упућена на академски жаргон? Да ли ће ме допуна CV-а удаљити од практиковања принципа за које се залажем? Често се питам да ли ће ме придруживање академској заједници удаљити од оних који су маргинализовани“. Потврда избора да постане високошколски библиотекар носи извесну наду, али не и сигурност да ће моћи да оствари ове циљеве:

Као више истраживачки оријентисане и као елитистички балон у оквиру библиотекарства, високошколске библиотеке имају одговорност према заједници. Ми можемо бити тај мост. Али не можемо ни започети изградњу овог моста без контекстуалне основе, без феминистичких, антирасистичких, небинарних, инклузивних и уопште неопресивних идеологија. А то је ТЕШКО. Дакле, биће потребно време. Биће потребни бројни, бројни дијалози, покушаји и грешке и критичка рефлексија како бисмо направили напредак за овај мост. Овде нема крајњег циља – овај антажман произилази из радозналости и оријентисан је на процес, а не на строго дефинисане циљеве.³⁵

Док се она овде више фокусира на оно што библиотекари раде и на одnose које граде, вероватно је да већи део феминистичких, антирасистичких, небинарних, инклузивних и неопресивних идеологија (теорија) долази из академских кругова и академског дискурса. Другим речима, рад на солидарности иде руку под руку са упознавањем теорије која живи (бар делимично) у свету академских кругова, али ипак тежи да трансформише и сам академски свет и свет у целини.

Овај рад завршава се афирмацијом и академске теорије и активистичког ангажмана у свету изван академске средине, уз убеђење да привидна контрадикторност између њих више произилази из институционалних и професионалних баријера него из урођеног елитизма теорије. Критичко библиотекарство може и треба да прихвати академску теорију у свој њеној разноврсности, али и да, истовремено, остане верно артикулацији појма

³⁵ Nisha Mody, "Grounding Academic Librarianship and Elitism", *Hack Library School*, 19. 4. 2016, <https://hacklibraryschool.com/2016/04/19/grounding-academic-librarianship-and-elitism/>

Тони Самек наведеној на почетку овог рада – визији која ставља добробит људи и људска права изнад професионалних обзира. Управо је то оно што теоријски осмишљено критичко библиотекарство може да учини.

Bales, Stephen. *The Dialectic of Academic Librarianship: A Critical Approach*. Sacramento, CA: Library Juice Press, 2015.

Berg, Jacob. "Why Critical Librarianship? Or, the #whyicritlib Post". *Beerbrarian*, 15. 12. 2015. <http://beerbrarian.blogspot.com/2015/12/why-critical-librarianship-or.html>

Buschman, John. "Transgression or Stasis?: Challenging Foucault in LIS Theory". *Library Quarterly*, 77/1 (January 2007): 21–44. http://scholarship.shu.edu/lib_pub/66

Clark, Sarah. "Why Library Leaders Should Care About Critical Librarianship". *Better Library Leaders*, 19. 5. 2016. <http://betterlibraryleaders.com/2016/05/19why-library-leaders-should-care-about-critical-librarianship/>

Cope, Jonathan. "Neoliberalism and Library and Information Science: Using Karl Polanyi's Fictitious Commodity as an Alternative to Neoliberal Conceptions of Information". *Progressive Librarian*, 43 (Winter 2014/2015): 67–80.

Cope, Jonathan. "The Labor of Informational Democracy: A Library and Information Science Framework for Evaluating the Democratic Potential in Socially Generated Information". In: *Progressive Community Action: Critical Theory and Social Justice in Library and Information Science*, edited by Bharat Mehra and Kevin Rioux, 75–121. Sacramento, CA: Library Juice Press, 2016.

Crissinger, Sarah. "Still Lost in the Academy: The Importance of #L1S and Other First Generation Initiatives". *ACRLog*, 10. 8. 2015. <http://acrlog.org/2015/08/10/still-lost-in-the-academy/>

"Critical Librarianship: An Interview with Toni Samek". *The (unofficial) bcla intellectual freedom committee blog*, 13. 11. 2007. <https://bclaifc.wordpress.com/2007/11/13/critical-librarianship-an-interview-with-toni-samek/>

Critten, Jessica. "Ideology and Critical Self-Reflection in Information Literacy Instruction". *Communications in Information Literacy*, 9/2 (September 2015): 145–156. <http://www.comminfolit.org/index.php?journal=cil&page=article&op=view&path%5B%5D=v9i2p145&path%5B%5D=217>

Dewey, Scott Hamilton. "(Non-)use of Foucault's Archaeology of Knowledge and Order of Things in LIS Journal Literature, 1990–2015". *Journal of Documentation*, 72/3 (May 2016): 454–489.

Dick, Archie L. "Library and Information Science as a Social Science: Neutral and Normative Conceptions". *The Library Quarterly: Information, Community, Policy*, 65/2 (April 1995): 216–235.

Downing, Karen. "The Relationship between Social Identity and Role Performance among Academic Librarians". PhD dissertation, University of Michigan, 2009.

Drabinski, Emily. "Toward a Kairos of Library Instruction". *Journal of Academic Librarianship*, 40/5 (September 2014): 480–485.

Drabinski, Emily. "LIU Brooklyn Lockout". *emilydrabinski.com*, 1. 9. 2016. <http://www.emilydrabinski.com/>

Eisenhower, Cathy, and Dolsy Smith. "The Library as Stuck Place: Critical Pedagogy in the Corporate University". In: *Critical Library Instruction: Theories and Methods*, edited by Maria T. Accardi, Emily Drabinski, and Alana Kumbier, 305–318. Duluth, MN: Library Juice Press, 2010.

Ettarh, Fobazi. "AMC Reflections". *The Token Two*, 30. 6. 2016. <https://thetokentwo.word-press.com/2016/06/>

Galvan, Angela. "Soliciting Performance, Hiding Bias: Whiteness and Librarianship". In *the Library with the Lead Pipe*, 3. 6. 2015. <http://www.inthelibrarywiththeleadpipe.org/2015/soliciting-performance-hiding-bias-whiteness-and-librarianship/>

Garcia, Kenny. "Keeping Up With... Critical Librarianship". *Association of College & Research Libraries*, June 2015. http://www.ala.org/acrl/publications/keeping_up_with/critlib

Hathcock, April. "White Librarianship in Blackface: Diversity Initiatives in LIS". In *the Library with the Lead Pipe*, 7. 10. 2015. <http://www.inthelibrarywiththeleadpipe.org/2015/lis-diversity/>

Hudson, David James. "The Whiteness of Practicality". In: *Topographies of Whiteness*, edited by Gina Schlesselman-Tarango, 203–234. Sacramento, CA: Library Juice Press, 2017.

Hudson, David James. "On Critical Librarianship & Pedagogies of the Practical". Keynote presentation at "The Critical Librarianship and Pedagogy Symposium", University of Arizona, Tucson, AZ, 25. 2. 2016. <http://hdl.handle.net/10150/612654>

Litwin, Rory. "The Library Paraprofessional Movement and the De-Professionalization of Librarianship". *Progressive Librarian*, 33 (Summer/Fall 2009): 43–60. (ревидирана верзија из 27. јануара 2010). <http://www.libraryjuicepress.com/docs/deprofessionalization.pdf>

Mody, Nisha. "Grounding Academic Librarianship and Elitism". *Hack Library School*, 19. 4. 2016. <https://hacklibraryschool.com/2016/04/19/grounding-academic-librarianship-and-elitism/>

Nicholson, Karen. "Research and the *Value Agenda*". *Open Shelf*, 1. 3. 2017. <http://www.open-shelf.ca/170301-research-and-the-value-agenda/>

O'Neill, Lindsay. "How to Become an Academic Librarian". *ACRLog*, 25. 2. 2015. <http://acrlog.org/2015/02/20/how-to-become-an-academic-librarian/>

O'Neill, Lindsay. "Culture Shock! and Other Discoveries of a New Academic Librarian". *ACRLog*, 20. 6. 2015. <http://acrlog.org/2015/06/20/culture-shock-and-other-discoveries-of-a-new-academic-librarian/>

Rius. *Marx for Beginners*. New York: Two Continents Pub. Group, 1976.

Schlesselman-Tarango, Gina. "Cyborgs in the Academic Library: A Cyberfeminist Approach to Information Literacy Instruction". *Behavioral & Social Sciences Librarian*, 33/1 (January 2014): 29–46. <https://doi.org/10.1080/01639269.2014.872529>

Schroeder, Robert, and Christopher V. Hollister. "Librarians' Views on Critical Theories and Critical Practices". *Behavioral and Social Sciences Librarian*, 33/2 (2014). http://pdxscholar.library.pdx.edu/ulib_fac/152/

Sloniowski, Lisa. "Affective Labor, Resistance, and the Academic Librarian". *Library Trends*, 64/4 (Spring 2016): 645–666. <https://doi.org/10.1353/lib.2016.0013>

Smith, Kevin. "Personal Insights into Critical Librarianship". *Dean's Corner–Dean's Messages*. n.d. <https://lib.ku.edu/deans-message/personal-insights-critical-librarianship>

Spence, Lester K., *Knocking the Hustle: Against the Neoliberal Turn in Black Politics*. Brooklyn, NY: Punctum Books, 2015.

Tewell, Eamon. "Toward the Resistant Reading of Information: Google, Resistant Spectatorship, and Critical Information Literacy". *Portal: Libraries & The Academy*, 16/2 (April 2016): 289–310. <https://muse.jhu.edu/article/613843>

Tewell, Eamon. "A Decade of Critical Information Literacy: A Review of the Literature". *Communications in Information Literacy*, 9/1 (2015): 24–43. <http://eprints.rclis.org/28163/2/a-decade-of-critical-information-literacy.pdf>

Vinopal, Jennifer. "The Quest for Diversity in Library Staffing: From Awareness to Action". *In the Library with the Lead Pipe*, 13. 1. 2016. <http://www.inthelibrarywiththeleadpipe.org/2016/quest-for-diversity/>

Са енїлескої превела Весна Јовановић Трифуновић
Народна библиотека Србије, Београд

